

KEMAL SAFA GÜNTEKİN • Rita

KEMAL SAFA GÜNTEKİN Altmışı yıllarda doğdu, Ankara'da yaşıyor. Mahlas kulanarak çeşitli roman ve inceleme kitapları yazdı. Çift kişilikli olduğuna inanıyor. İletişim'den çıkan diğer kitabı *Kadın Düşkünü* (2009).

İletişim Yayınları 1446 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 204
ISBN-13: 978-975-05-0735-9
© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2010, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Koray Kuranel
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Can Belge
BASKI ve CILT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloglu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

KEMAL SAFA GÜNTEKİN

Rita

SAN'AT ROMANI

i l e t i ŝ i m

Neymiş? "Çanlar kimin için çalıyor"muş. San'at kisvesi altında haçlı propagandası yapacaksınız da susacak mıyız? Bizim san'atımız millidir; öyle kilise, bar ve kârhane köşelerinden devşirilmemiştir. Türk, bunu bilmeyenin başına dünyayı geçirir. Gidin, çanlarınızı Hıristiyanlar için çalın. İsterseniz Cadde-i Kebir'in Türklükten habersiz fanfinlerine çalın ama elimizde bir tutam ot var, Müslüman mahallesinde salyangoz satılmaz, çanınıza tıklarız.

Nurettin Osman Menteşe,
"Sansür Mes'elelerimiz",
Milletim gazetesi, 27.3.1948

(...)

Düvenönü'nden Kurşunlu Camii'ne doğru giden geniş caddeye çıktı. Uzun uzun yazıp üç kopya haline getirdiği o yazıda anlattığı binalar bunlardı, ışıltılı dükkânları bir süre seyretti, gıcır gıcır apartmanlar yaptı ibneler dedi. Millet Hastanesi'ne doğru açılan geniş caddeye baktı, yol boyunca uzayıp giden yeni binaları düşündü, sanki elinden malını almışlar gibi üzüldü, apartmanların arkadlarla pek gösterişli hale getirilmiş sırası boyunca gitti, arka sokağa geçti, taksi durağında bekleyen 46 model Buick'e bakıp ah çekti, bıçkın şoförünü tanıyordu, "N'aberlamemt?" gibi bir söz yuvarlandı ağzından, adının Memet olduğu anlaşılan şoför önünü ilikleyerek yılıştı, ipincecik kravatı vardı, Memet'in ademelması yukarı çıktı, indi. Kayseri Elhamra Gazinosu'nun ışıklı tabelası uzaktan görünce, tabelanın lambasının birinin sönmük olduğunu, yazının da *Elhamra Gazinos* şeklinde okunduğunu fark etti. Rita'nın kürke sarınmış, yan bakışıyla fotoğraflandığı afişi önünde durdu, RITA yazısına bir an dokunmak istedi, kadının dudaklarına baktı, bakışlarını inceledi, yeraltını titreterek gelen müzik sesine kulak verdi. (Gazino'ya merdivenlerden inilerek giriliyordu, zemin katıydı) Diğer şarkıcıların fotoğraflarına öylesine göz gezdirdi, gazinoya yeterince erken gelip gelmediğini anlamak için saatine baktı. Bu, herkesten önce "hazır bulunmak" içindi, haber almış da gelmiş gibi görünmemesi gerekliydi. Âdemâ ile Hasanâ'nın gelmediğini zaten kenarında *Belair* yazan 1952 Chevrolet'nin ve Fuat'ın yokluğundan anlamıştı. İçinden bir ah çekti, bu kez arka çamurlukları kapaklı, koldan vitesli, jant kapakları yuvarlak ve ıslıl ıslıl görünen Chevrolet içindi

bu ah, “Kimlerin altında o araba, ah ulan kader, yaktın beni!” diyerek kapıdan içeri girdi. Önünde uyduruk bir masa duran görevli ayağa kalktı, başıyla selam verdi. Mahmut Bey merdivenlerden yavaş yavaş indi ve gürültüsü giderek artan loş ışıklı, ağırlıklı vişneçürüğü renkli, localı, rakı kokulu bir sefahat meydanına daldı. Oturacak yer aradı, masalarda suçlu suçlu oturan Hac’ağalar, köyden ipini koparıp gelmiş *kirli çıkın* denen gizli zenginler, memurlar ve tüccarlar gördü.

Mahmut Bey, hemen göze çarpacağı bir yere oturdu ki, Hasanâ ile Âdemâ geldiği zaman kaçıp gizlenemesinler.

Bir garson geldi, “Niy istedin ağbiy?” dedi.

“Oğlum *niy istedin* denir mi? *Buyurun beyefendi* desene. Hiç mi yol yordam bilmiyon lan?”

Garson afalladı, çekinerek gülümsedi:

“Ben yeniyim de... *Buyur?*”

“Git bi duble Kulüp rakı koy. Yanına çerez, meyve... Yap bi şeyler işte, bilmez değilsin.”

Garson hay hay diyerek sahte bir nezaketle uzaklaştı.

Sahnedeki boyama sarışın bir kadın ortalığı cınlattıyor, bet sesiyle eski bir türkü söylüyordu. Sağa sola yürüyor, bazen bacaklarını birleştirip dizlerini bükerek gayrete geliyor, pul pul ışıldayan giysisinin göğüs askısını çekiştirdikten sonra uzak masalardaki birine öpücük yolluyordu.

Cılız alkışlar arasında sahneden ayrılan kadının yokluğu handiyse hiç hissedilmedi. Masalardaki insanlara göz gezdiren Mahmut Bey, özellikle alık alık baktığı düşünülmesin diye afili bir hareketle sigara paketini çıkardı, şak ettirerek çakmağını çaktı. Pof edip de sigara dumanını üflerken hızla manzarayı umumiye baktı: Sağdaki masada oturanların konsomatrisin şerefine masaya kaçak viski getirttiğini, locadaki-lerin ise içi ışıklı meyve tabağında meyve ısmarladığını görüp kıs kıs güldü. Pavyonlarda masaya oturan konsomatrisin meyveleri ve hatta üç kuruşluk içkileri bile soygun anla-

mına gelen bir para karşılığında ısmarlatıldığı, velâkin bu cömertliği yapanlara kıcımlı bile koklatmadığı bilinmeyen bir şey değildir. Mahmut Bey buna gülmekteydi ama masaya oturmuş bir kadına içki ısmarlamadan da “pavyon adabı” denen şeye uymanın, yani adam yerine konmanın zorluğunu görmekteydi. Her erkek, konsomatrisin müşterileri “yolmak” üzere masaya geldiğini bilir fakat bir umut, “belki bu kadınlardan biri bana tutulur da dostum olur,” diye, tam o anda tüm hayatının en eliaçık anlarını yaşardı. Öte yandan, pavyonun, en cimri erkekleri bile aşka getirdiğine de şüphe yoktu. İki kiloluk dururken beş kiloluk zeytinyağı aldı diye karısına bozulan, bebesinin ayakkabısını bu sene idare etsin diyerek yenilemeyen, manavdan elma alırken üç kuruş için pazarlık eden bir adam, bir günün beyliği beyliktir diyerek yıllık kazancını masaya bırakıverirdi! Şüphesiz herkes pavyonda kazık yeneceğinin farkındaydı, konsomatrislerden yavuklu edinmenin imkânsızlığı da çok konuşulurdu, fakat yine de herkes birbirine pavyonda nasıl kazıktan kurtulduğunu, kızları nasıl götürdüğünü anlatır, bunu gerçekten başaran tek tük talihli adamlara da gıptayla bakardı.

İçinizden bazıları “Bir kalem bunları nasıl bilebilir, pavyonun müdavimi olacak değil ya amma abartmış,” diyebilir. Bazılarınız benim yalan söylediğimi de düşünebilir. Ne mü-nasebet! Ben bire beş katan, abartan, görmüş gibi anlatanlardan mıyım? Açtırmayın ağzımı benim.

Sorarım size kalem yalan söyler mi?

“Söyler,” diyorsanız, lütfen beni elinizden bırakın, sen sağ ben selamet. Eğer polis sorgusunda ve baskı altında zorla yazı yazdırılan, imza attırılan mağdurlardan değilseniz, emin olun, kaleminiz size gördüğünü anlatacaktır.

Şimdiye kadar “Acaba, adama ayıp mı olur?” diye düşündüğüm için sustum. Fakat dayanamayacağım artık, söylemem lazım: Beni sarı saçlı oğlana ilkokul müdürü Hüsnü

Bey hediye etmişti ya, müdür bey aslında beni satın almadı. Sarı oğlandan özür dilemeye karar vermişti, onun gönlünü almak istiyordu ama ne hediye edeceğini bilmiyordu. “Ne alsam?” diye düşünürken aklına geldiğimi şöyle anladım: Bana bakarak, “Kullanılmış kalem de hediye edilmez ki,” dedi. Tırnaklarını yanağına bastırıp dışarıyı seyretti, sonra da “Çocuk nerden bilecek canım, şunu paket yaptırayım! Haydan gelen huya gider,” diyerek doğruldu. İçi gene de rahat etmediğinden, bir de saat satın aldı. Ucuz mucuz, satın aldı gerçekten. İşte ben sarı saçlı oğlanın eline böyle geçtim. Oğlanın elinden arkadaşına, arkadaşından onun babasına, ondan marangoza, ondan da avukata giden yolculuğumun öncesi böyledir.

Müdür Bey daraldığı zamanlarda, – karısıyla aralarının iyi gitmediği bilinen bir şeydir– pavyonda eski bir dostuna gelir, üç beş parlatır gider. Bu eski dost, pavyonun şef garsonudur; Müdür Bey’in yakın akrabasıdır ve onun hesabına gelen ciğeri üç numaralı masaya, rakıları iki numaraya, meyveleri sekiz numaraya yazar. Ona da ufacak bir hesap pusulası verir ki, kendini kötü hissetmesin. Yaa! Bu garsonlarda ne numaralar vardır, hepsini bilirim. Müşteri dedikodusunu nasıl yaptıklarını, şişelere doldurdıkları çayı nasıl viski rengine getirene kadar sulandırdıklarını siz bana sorun. Şef garsonun cebinde uzun müddet gezdim: Altı ay kullandı beni, fakat kulağına takamadığı için ya cebinde unutuyordu, ya da arasına altıma kaçırdığım için sinirlenip masada bırakıyordu. Sonunda müdür beyin eline, hesap pusulasının geldiği tabakta unutulmuş bir kalem olarak geçtim. Valla, garsonun bile bile beni başından attığımı, benden bıktığını sanıyorum.

Gazinoya Mahmut Bey’in cebinde gelmekten ötürü çok umutlanmış ve garsonun unuttuğu gibi Mahmut Bey’in de beni burada unutmasını çok istemiştim. Çünkü bu yolculu-

ğun sonunda Rita'nın eline düşmek de vardı! Bu olabilirdi, evet, niçin olmasındı?

Fakat eline ve malına sıkı bir adamın elinden kurtulmak kolay olmuyor. Parasızlığı bir yana, Mahmut Bey parası olsa da yiyemez, öyle biridir. Onu tek başına pavyonda görmenin, kadınlar hamamında erkek tellak görmekten farkı yoktur dersem, abartmış olmam.

Mahmut Bey pavyona hep birilerinin hesabından geldiği için pavyon denen şeyin ne olduğunu görmüş, buraya dadanmanın nasıl sonuçlar doğuracağını anlamış ve bu nedenle de pavyondan içeriye –kendi cüzdanına güvenerek– adım bile atmamıştı. Fakat kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez diye düşündüğü için, maceraya girmek anlamına gelse de, işte bu gece, kendi kesesinden ilk pavyon seferine çıkmıştı.

O sıra sahnede ara taksim bitti, klarinet inceden bir nağme pırlatarak önemli birinin sahneye çıkacağını ilan etti. Çok geçmeden, sahne gerisinden bir adam “Sahnelerimiz...zin... zin... ennnn....muhtşem morkislarımızdah... dah...” anonsu geçti. Yankılı ses düzeni nedeniyle ne dediği anlaşılmayan bu adamın meramı yine de anlaşılmıştı: Anonsu, alkışlar arasında sahneye giren inanılmaz derecede güzel bir kadının küçük adımlarla yürüyüşü tamamladığına göre, demek kadının gelişini haber veriyordu. Kadın sahneye gelir gelmez sigaralarını ağızına koyup ayağa kalkan ve avuçlarını patlatarak “Yaşa! Varol!” diye bağırın hac'ağalar ve yağlı adamlar, onun eğilerek selama duruşu karşısında ne yapacaklarını bilemediler, “Sa'olunuz efe'm, varolunuz efe'm,” diyerek inci dişlerini gösteren Rita'dan gözlerini ayıramadan sandalyelerine iliştiler, bir ikisi Allah Allah! diye naraladı.

Rita'yı içinde durduğum gömlek cebinden çok iyi görebiliyordum. Bunu, bir ara yazdıklarına bakıp kalemi eline alan, Rita gelirken beni yeniden gömlek cebine koyan Mahmut Bey'in bu dalgın teveccühüne borçluyum. Ne yalan söy-

lemeli, Rita'yı görünce içimde oluşan yazma arzusunun taşkınılığı aklımı başımdan aldı.

Rita'nın, *dertliyim, ruhu mahicra nımısar dımdayine* dediğini işittiğim, fakat ne demek istediğini anlamadığım bir şarkıya başladı. Kadının albenisi olmasa, şarkısı da sesi de dinlenecek gibi değildi. Ayak uçları üzerine basarak yaylandı, sağa sola yürüyerek, elindeki mikrofonun kablosunu usta hareketlerle çekiştirdi. O sıra iki garson koca bir tepside gül yaprakları getirdi, şarkı söyleyen kadının başından aşağı dökmeye başladılar. Bu marifetin sahibi olan hıyarağası, (çok kızgınım, çünkü kıskanmaya başladım kadını) ayağa kalktı, gülü döktüren benim, bak buradayım der gibi yılıştı, başıyla ona selam verip eliyle öpücükler yollayarak oturdu. Rita bir baş hareketiyle adamı selamlayıp işine devam etti. Çok geçmeden başka bir adam sahneye on iki adet viski dizdirip ayağa kalktı, başıyla selam verdi oturdu. (O viski şişelerinde viski değil çay olduğunu daha önce söylemişim. Kolay mı, hem bu devirde on iki adet Coni Volkır, oh-ho!) Sonra biri daha gül döktürmeye başlamıştı ki, kapıdan Âdemâ, Hasanâ, Tapu Tescil Memuru Herekeli Yusuf Bey, Muhasebeci Bekir Bey girdiler. Şoför Fuat'ı bir ara sıkıntılı ve pis bir bakışla, başını eğip kaşını çatan ve sigara dumanı yerine kaygı üfleyen bir halde kapıda gördüm. Rita'ya derin bir hayranlık ve kıskançlıkla bakıyordu.

Hasanâ Mahmut Bey'i görünce afalladı, "N'örüyön yav sen burda Mahmudâ?" dedi.

"Efkâr dağıtıyom dayı, kafam ıcık (azıcık) dumannı da."

"Gelele (gel hele) şöyle, gel gel otur."

Mahmut Bey isteksiz göründü, Âdemâ nasıl hizmet edeceğini şaşırılmış olan garsonlara "Hadi lan, sallanmayın artık," diye çıkışırken, eliyle gel işareti yapan Hasanâ'ya baktı, çok ısrar ettin, ama neyse der gibi rakısını alıp yürüdü, masadakilerle tokalaştı, öpüştü, oturdu.

Hasanâ gözünü Rita'dan ayırmadan ve hatta bir ara kadına da selam vererek "Neyin var ağa, di bağak," (söyle bakalım) dedi Mahmut Bey'e.

Mahmut Bey gizemli havalar edinerek yok bir şey falan gibi sözler geveledi. Hasanâ ben seni konuştururum demeye getiren sözler etti, kadehler kaldırıldı, Rita tekrar tekrar selamlandı. O sıra sahneye bir servis arabasının üstünde pasta getirilmekteydi, cızır cızır yanan mumlar göz alıyordu, pastanın üstüne İYİ Kİ DOĞDUN RİTA. KALBİMİZDESİN yazılmıştı. Âdemâ ayağa kalkıp kadına bir baş selamı çaktı, bu pastayı kimin yaptırdığını gösteriyordu, Hasanâ da ayağa kalkınca mesele anlaşıldı, birlikte karar vermişler: *Kalbimizdesin.*

"Avradın hangi gün doğduğunu nirden öğrendiniz ağalar?" dedi Mahmut Bey.

"S.ktiret adam," dedi Âdemâ, "avrat şinci çıkıp da ben böğön (bugün) doğmadım diyecek deel al!"

Kah kah gülüştüler. O sıra püsküllü kıyafetler giymiş, saçının orasına burasına horoz tüyleri takıştırmış şişman bir kadın gelip masaya çöktü.

"Hayda," dedi, Mahmut Bey.

Hasanâ diziyle dürtüp Mahmut Bey'in kulağına fısıldadı:

"Bu, Rita'nın hacanası. Akile dedikleri."

Selamlaştılar, mırıl mırıl konuştular. Şarkılar uzadıkça, rakılar içildikçe Herekeli Yusuf Bey'le Mahmut Bey sık sık göz göze gelmeye başladılar. Bekir Bey'le Akile denen kadının bakışlarının da bir kez buluştuğunu, o anda göz göze gelip bilmediğim bir konuda anlaştıklarını fark ettim.

Mahmut Bey, cebindeki kâğıdı çıkarıp Hasanâ'ya uzattı, kalbi güm güm atıyordu,

"Böyle bir yazı dolaşüyor ortalıkta Hasanâ," dedi. Boğazı kurudu, hırk mırk diye heyecanlı bir ses çıkardı, devam etti: "Bunu yazan herif bana geldi, size vermemi söyledi. Ben de

yarın uğrayıp sana vireceğidim. Yeri deel amma, niydek (ne yapalım) bazen olur böyle şeyler...”

“Vir bağak (bakalım) neyimiş.”

Hasanâ kâğıdı mırıldanarak okumaya başladı. Okudukça gözleri beyazladı, şaşkınlıktan irileşti, kaygılandı, kızardı, terledi, anlamsız gülümsedi, eliyle terini sildi, ne olduğunu anlamaya çalışan ve gıdısını katlayarak kâğıdı yan gözle süzen Âdemâ'ya baktı. Ortada nahoş bir meselenin olduğunu bu bakışı anlatıvermişti.

Âdemâ kâğıdı alırken, Hasanâ Mahmut Bey'e döndü:

“Kimmiş bu çenesi boklu tatavacı, bunnar ne saçma şeyler arkadaş,” dedi.

Mahmut Bey:

“Valla Hasanâ, o çenesi boklu yimin virdirdi (yemin verdirdi), kim olduğunu diyemem.”

“E, ne istiyor? Para mı?”

Mahmut Bey evet anlamında başını salladı.

“Benim oğlanın bülüğünü alır,” dedi Hasanâ.

“Gazeteye vireceğini söyledi.”

Hasanâ “virsin,” dedi ama kaygılandığı çok belliydi. O sırada Âdemâ okumasını bitirmişti, kâğıdı fırlatıp masaya attı, “Bekirâ,” dedi, muhasebecisine, “Al bunu, sende dursun.”

Bekir Bey hiç ses etmeden kâğıdı aldı, okumadan katladı, cebine koydu.

Pavyondaki şen kakhahalara, iştahlı müziğe karşın, masaya bir gam, bir tasa çökmüştü. Uzun müddet konuşmadan, neşelenmeden Rita'yı izlediler. Neden sonra ıslıl ıslıl, çok yorulmuş, tiril tiril ederek, alkışlar içinde masaya gelen Rita'nın yaydığı heyecanla değiştiler.

Rita, Mahmut Bey'i fark etmedi mi, yoksa fark etti de hiç görmemiş gibi mi yaptı bilinmez, Mahmut Bey masadan silinmiş gibiydi. Avukatın basireti bağlanmış, dili tutulmuş, aptal aptal bakarak, konuşulanları dinlemekle yetinmişti.

Rita, sürekli olarak boncuklu kolyesiyle oynuyor, Bekir Bey'i arada bir süzüyor, Bekir olacak adam da ona ilgisiz davranmaya birilerine söz vermiş gibi kabuğuna çekilmiş görünüyordu. Doğrusu Bekir'in kadında gözü yok gibi geldi bana ama erkeklerin neyi sevip neyi sevmediğini anlamam bir kalem olarak mümkün olmadığından, fikrimi söylemenin boş olduğunu görüyor ve susuyorum.

İnsan olsaydım, bir de erkek olsaydım, bu kadın için çok şey yapardım, bunu biliyorum sadece.